

AÑO II

PALMA 20 DE NOVIEMBRE DE 1898

NÚM. 94

DOMINICA XXV

DESPRÉS DE CINCOGESMA.

La Resurrecció de la carn.

HAVENT fet Jesu-Crist indicacions del Judici Final als seus dexebles, alguns d'ells se prengueren la llibertat de preguntarlí quals seríen els preludis de la seuà última vinguda y de la consumació dels sigles. A lo que respongué: «Hey haurá grans guerres; l'esperit de divisió reinarà per totes parts: les malalties contagioses despoblarán l'univers: la fam farà morir molta gent, y se notarà una extraña irregularitat en les estacions, una gran destemplansa en los aires y grans temblors en la terra. Apareixerán molts de falsos profetas, qui farán coses tan extraordinaries y marevolloses, que fins els meteixos elegits (si fos possible) quedarian engañats, tenguinlos per el verdader Cristo. La corrupció de costums serà general y assombrosa; apenas hey haurá fè: reinarà la inmoralidad y se veurán els meteixos vics, abominacions y torpeses que se varen veure antes de venir el diluvi.....»

¡Quin quadro mes ecsacte de lo que passa avuy en el mon! Ab tota intenció havem copiat aquest tres del capitol XXIV de Sant Matheu (que es de ahont està pres lo evangèli de aquesta dominica), porque mos pareix ha de imposar als homos de bona fè y los ha de inspirar un saludable temor, parant esment en los nostros dies.

Altres transtorns, añadeix Cristo, tendrán lloch en el mon sideral y en nostre planeta; y finalment anuncia la resurrecció de la carn diguent: que enviarà els seus angles ab trompetas y grans veus y juntarán als escullits de los quatre vents... porque ahontsevuya que estiga son còs, allá se juntarán també les àguiles.—¡La resurrecció de la carn!. Aturemmós un poch aquí, també d'intent, porque de cap manera, el mon, la carn ni el dimoni, poren sufrir que els bons cristians cregan en tal dogma del nostre Crèdo, sens oposar els seus espants. Però devem notar, que la Iglesia mos parla de la resurrecció de la carn, y no diu la resurrecció de l'homo encara que en es pareixe sia lo meteix, porque com s'homo consta d'ànima y de còs, y s'ànima es inmortal, no anassem á creurer en la resurrecció també d'aquesta, lo qual suposaría la seuà mort d'abans: y vat aquí porque diu simplement la resurrecció de la carn

ó sia dels nostros còssos.... Ah! y aquí es ahont mos surten els novells materialistas, els antichs epicureistas, etcétera, etc. els cuales repicant esquelles y picaròls, volen fermos creure que de cap manera es la nostra ànima inmortal, sinó que es ni més ni pús com la dels *ases* que ab sa mort, se desvaneix.

Que els tals tengan la seuà ànima d'ase, no mos costaria molt concedirlos, pues viuen, pensan y obran com els ases: però que no vengan á dirmós que les nostres també heu son, perque, per molta que sia sa sabiduria, trabay los costará fermoshó creurer. Noltros sentim que la nostra ànima està dotada de rahó, enteniment y llibertat: la dels ases no te llibertat, enteniment ni rahó. Noltros coneixem el bé y el mal, y elegim librement una cosa ó s'altra: els ases obran no més per instint ó sia forsosament. Noltros sentim remordiments cuant feim una mala acció, y esperimentam goig cuant havem realisat una obra bona; els ases ni senten remordiments, ni saben distingir entre accions bones ni dolentes. Noltros observam que els nostros desitjos no poren quedar satisfets ab tots los béns de la terra, y de aquí mos resulta una inclinació invencible á una altra vida més ditxosa. Els ases, en tenir sa manjadura plena, ja heu tenen tot, y no pensan ni tenen facultads per poder pensar ab altra felicitat. Tot això mos diu que la nostra ànima es inmortal. Mes, també havem de creurer que els nostros còssos han de ressucitar un dia per tornar á juntarsé ab ella y participar també ó de la pena ó de la gloria, segons haurá estat el seu merescut y la participació en los actes d'aquesta vida. Tenguem això en conte á fi de ajustar els nostros actes á la lley que se mos ha dictad per alcansar le vida eterna.

¿Com podrá Deu fer tornar els còssos á la primera forma després de estar convertits en pols? Vad aquí la gran dificultad que veuen els inimichs d'aquest dogma. Y ja se veu! que si Deu sols tengués un poder tan limitat com el seu toix, li havia de ser difícil obrar semblant resurrecció; però essent com es omnipotent, ¿li ha de costar molt tornarlos á la vida, p' el *meteix procediment* amb que los creá del no-rés?

Creguem, pues, noltros, en la *Resurrecció de la Carn* y en la vida perdurable... y anirem acertats.

MOSSEN JOAN.

PATRONA DE LA SETMANA

Día 25.—Santa Catalina verge y martir.

La famosa ciutat d' Alexandria, fons la patria d' aquesta Santa, Descendet d' una de ses més nobles famílies y dotada d' un còr gran, d' una intel·ligència privilegiada y d' una fè ardent, feu tals progressos en la virtud y la ciència, qn' als 18 anys poria discutir ab els més famosos filosòfhs d' aquell temps. Sabé que per orde de Maximino se trobaven presos molts de cristians, que los feyan sufrir terribles tormentos y que tractavan de martirizarlos; y no poguent la seu gran caritat permanexer oculta, se presenta al tirano, reprén la seu cruidad y li prova ab claríssimes rabiòns, que la fè de Jesucrist es necessària per obtenir la salvació etèerna. Admirat Maximino del seu coratge y del seu sebrer manà prenderlè, y fè compareixer els homos més savis d' aquella ciutat per disputar ab ella, als cuales prometé bona recompensa, si lograven convencerla y fér que adorás als deus de s' imperi. Però, succehí tot lo contrari, pues molts d' aquells que s' havian presentat, al sentir las paraules de Catalina, abraçaren la fè de Cristo, sentintse ccm ella disposts á derramar la seu sanch en defensa de la doctrina cristiana. Vist lo cual, tractá Maximino de ferla apostata per mèdi d' falagadures y promeses; més, vejent qu' era tot en vā, dispongué l' atormentassen cruelment y que, privada de tot aliment, fós tancada dins una fosca presó ahont la tengué per espay de 11 dies. Y cuant anaren á visitarla per curiositat l' esposa de Maximino y el general del exercit, Catalina lográ ab sa predicació convertirlos y dispondrelos p' el martiri que reberen poch temps després. Ab axó tregueren á Catalina de dins la pressó, y tractant de atemorizarla li posaren devant una roda armada de ganivetes ben esmolades per fér bocins el seu còs virginal; més li bastá una curta oració perque quedás convertida en pols aquella màquina infernal, y amb aquest miracle se convertiren multitud d' infeèls, lo que posá furiós al tirano, manant tot seguit que fós degollada. El còs d' aquesta verge se creu que per mans, dels angles, rebé sepultura dalt la muntanya del Sinaí:

MOSSEN GASPAR.

Notícies històriques.—L' arraval de Sta. Catalina de Palma, dú aquest nom, segons creim, d' haver s' hi erigit un convent y un Hospital baix d' aquella advocació, fundat y dotat, l' any 1345, per En Ramon Salellas, en compliment d' un vot que havia fet trobantse en gran temporal dins mar. Tirat baix aquell edifici, en rahó de ferse ses murades, lo passaren en el carrer del Sitjar, ahont encara heym concedit l' oratori amb son portal d' entrada á dit carré, (cuals baules de ferro y pila d' agua beneyta, recullirem en lo Musèu Arqueològich.)

En dit hospital s' hi mantenían dotze mariners pobres é invalits; y, en temps nostre, (ja incorporat aquell establiment benèfich al Hospital General), encara se distribuian cada any, per la diada de Sta. Catalina, dotze dinars y dotze vestits á altres tants de pobres.

Lo antig retaule d' aquesta Santa, molt desgavellat, encara se veu en la capella que li destinaren devora s' escala del còr, en l' Iglesia de La Sanch; havent sustituit s' imatge primitiva (que devia datar de sa fundació) per

un quadret modèrn de bén poch mòrit.

—La primera verge mallorquina que el catolicisme venera sobre los altars ha nom Catalina, qui de sa Patrona rebé favors, visquent sobre la terra.

—En es Port de Soller tenen per Patrona á la meteixa, que se venera en son oratori empeñalat, y tan pobre que fá plorera.

—Tal dia com el de Sta. Catalina, enguañ en ferá tres que l' explosió de cartutxos de pòlvora, en es rebellí des Camp pelat, causá 94 víctimes. (Preguem á Deu per son etèrn descans.)

Dit popular.—Santa Catalina: un més refina. (Perque cau 30 dies justs abans de Nadal.)

♦ F. ♦

DESCRUPOLS DE FRA GARGAYI

I

D.ª Beatriu, educada á lo catòlich, feu la gran capritxada de admetre de nòvio á D. Despreocupat. Mentre duraren ses flòs, tot va aná en popa redona; però cuant vengueren ses agostenques... varen essê figues d' altresostre.

Si cuant es nòvio y sa nòria se festetjan no deixassen ses manades p' es rostoy, anant á cercá na María pe sa cuyna ó á veure si sa monea te coüa, y pensassin que en tant son lícites ses relacions en cuant aquestes s' encaminan á un fí sant, com ho es s' estat d' es matrimoni, no hi hauria tantes unions esguerrades: tants de matrimonis desavenguts, tant de... batiburrillo.

Es festetjá es permés per l' Iglesia am s' objecte de que ella y ell puguen coneixersé mutuament, á fí de que, estudiats, un de s' altre, el respectiu caràcte y ses respectives inclinacions, puga fersé més lleugera la creu que se cregan.

Es festetjá es licit sempre y cuant s' el pren com un noviciat d' el sant matrimoni. Però com, en raríssimes occasions, té aquest cayre, els joves van á casá, com aquell que diu: á la babatlana. Prenen es matrimoni com á fí, cuant efectivament no es més qu' un mèdi. Després d' anys y més anys de festetjá, un no té de s' altre el verdader coneixement; jes torrons venen després! No han fét sinó engañarsé mutuament; s' han donat, per dirhó en mallorquí, figues per llanternes. Ell ha vist amb ella s' hermosura, sa riquesa, el bon pico, etc.; però no s' ha fitsat si es una capet ó si te dòts per administrá una casa y fer la ditxa de sa llar, ni altres cualidats que, en més ó manco proporcio, deuen haver de adorná á una jova per ferla dona de cà-seua.

A ella, sols l' importa qu' el seu futur espòs sia de bona estampa (plantós y bon mosso) y homo de piñons. No hi fa res que sia un trápala, un jugadó, un capvayre un gomós, un curt de gambals, un frét en matèria de religió, un despreocupat y fins y tot un atèu. Tot això es peixinutti. Lo principal es una bona posició social; lo demés son viòles.

Les families, y sobre tot els pares, lluny d' evitarhó, heu fomentan; per axò son tantes ses maledicions que cauen demunt els pares per no haver evitat, cuant porien y devien, sa ruina de sos fills.

Frecuent es sentí, amb sa barba que los cau: —ma filla fa

un gran partit; ell es homo de molts de mils: es un poch axí, axí (vol dir indiferent en religió) però ella té critèri y bones mañas y... lo durá per bon camí...

Amb aquest sò l' enterran. ¡Ja's dé rahó que després hi ha *esrichs-escròchs y croixits de camella!* ¡però..... antes, antes va dí en *Gañòt!*

Na *Beatriu* s' entusiasmá amb sa posició d' en *Despreocupat*. ¡Seré una señora! ¡No me faltarà res! Axò eran els seus pensaments; axò li matava *es pòrc*. De si un *Despreocupat* era bon catòlic... sa derrera *pussa que li picava*.

II

Tot passa en aquest mon: sa *lluna de mèl* també.

Acabat es pa de noces en *Despreocupat* torná á n' es *negoci* y na *Beatriu* reformá els seus actes de devoció sense descuidá ses obligacions de son nou estat.

Conegué llavò, encara que tart, que'l seu espòs tenia manco religió qu' es manech de sa granera.

Se colgava sense resá ni señarsé, s' alsava d' es llit sense passar un *Pare-nostro*; en una paraula: en tot era un *ca*, fora s' ànima.

Ella no poria esser traidora á ses seues creències; y ell les mirava ab riaya de desprèci. Aquí comensá sa lluyta: de aquí nasqué es primé seregay de llàgrimes de na *Beatriu*, seregay que dintre pochs mesos s' havia de convertir en riu gròs y caudalós.

Ell, en un principi, per allò dels miraments socials, acompanyá á missa á na *Beatriu* y com es ve lo de que: «qui no está avesat á aná á missa, en es portal s' ajonoya», na *Beatriu* cregné dever seu ferlí algunes observacions.

— Sent-dirthó; però dins l' Iglesia m' has fet empegar-hir; has entrat sense prendre aygo beneita, ni t' has señat; no t' has ajonoyat ni cuant es sacerdot ha dit sa *pecadora*, ni t' has señat per lo *señal* cuant han dit s' evangèli; t' has ajupidot, fent una fatxa ridícula, cuant alsaven Deu; cuant hem passat per devant sa capella de la Comunió no has fet genuflecció. Has ohit sa missa com un moix.

— No me vengas ab *perendengues*. He estat més á dins l' Iglesia avuy qu' en vint anys. Qui me trèu de la *Sanch*....

— Bò es que tengas devoció al Sant Cristo de la *Sanch*; es una piadosa imatge que mos recorda el mistèri de la nostra redemció; però dins el Sagrari hey está sa *Realidat*, el mateix Jesu-Crist tan alt y tan poderós com está en el Cèl. Axí es que en haverhí Corante-Hores mos hem d' aturá á fer s' estació al Santíssim y res pus.

— ¡Be predicas, dona! ¡Altres feynes tench! Si tú vols fé *moxigateries*... á camí; però deixem fe á mi; ets homos duim altres *quimeres*.

— No son *quimeres*; son obligacions sagrades. Si ha gués sabut qui eres tú... te dich...

— Pots torná arrera.

— Aquí está, que no puch. ¿Perquè combregares cuant mos casarem?

— Combregá... ray.

— Vol dí que combregares sense haverté confessat?

— Deixa aná aquest *escrupols* de *Fra Gargay*. En tres anys que festetjarem ¿me preguntares may que opinava jo sobre aquest *ensiam*?

— ¡Combregá ab conciencia de pecat! ¡No'n volia saber altra!

— ¡Que pecat, ni sant pecat!

— No digas *sant pecat*; es pecat excluyèx sa santedat.

— Be idò. Jo no vull mal á ningú, no he mort ningú, no he robat res á ningú; y lo que no vuy per mí, no heu vuy per ningú... ¿de que m' he de confessá si no tench pecats?

— ¡Ah tudossa! Ests un ase carregat d' unces y res pus. ¿Tal volta no hi ha mes pecats que matá y robá?

— No 'm vengas ab músiques celestials...; fé tu es teu cap envant y... cada cual sab quin pa l' assacía.

— ¡Que me vols fe morí boyet?

— Cristiá voldría ferté morí.

— Ja me basta haverhí nat, y... *callemos* sinò... jugará es bastó. Aquí no ests res ¿ho sabs?

— ¡Aquesta es s' estimació que me prometeres?

— ¡Me parlares may de Deu durant el temps que mos festetjarem? ¿Que callas, eh? Haguessém parlat clas abans y mos haurien entesos. ¿Ahont mè vens ara amb *beatures* si en tot el temps de ses nostres *relacions* no somiaren més que amb essè una *señora* de carruatje y teni vinticinch criats?

— Si ses coses se poguessen fer dues vegades....

— ¡Escrupols de *Fra Gargay*!....

(Ella, apart, mentres feya es trò de plorá). — Jo en tench sa cupa; lo que m' interessava era es casá; però jo á les bones, á les bones, el tench de fe camviá.

(Ell, apart) — Ella te rahó: jo som un *animal*.

BRAULIO.

CRONICÓ DEL MES DE NOVEMBRE

Día 10. — Dins Palma, els *aspirants* á sustituir al Alcalde Sr. Salom, se bellugaven ferm. (¡Com si ser *Administrador* d' una casa desmoralizada, desacreditada y endutada, com heu es La Sala, fos un gran honor y una gran xeripa!)

Día 11. — Arribaren més soldats repatriats.

Els diaris davan conte de que un expresidari intentà acometre al Sr. Rector de Sta. Margalida, si li gratificassin tan vil delicte. Venturosament la Justicia li posá ma demunt.

Día 12. — Vengueren més repatriats.

A Pollensa frissavan de que es seu Batle *Ribotí* presentás sa dimisió, y ell feya oreyes de Consul. (*La Correspondencia*.)

Día 13. — Se sabé que la Reyna havia concedit condecoracions als Srs. de la Junta y als empleats majors de la Compañía de ferro-carrils de Mallorca, per los bons serveis que prestaren á les tropas cuant corregueren p' els pobles d' aquesta illa.

Día 14. — L' Ajuntament acordá que la proposició del Sr. Pou, sobre cultivar tabac, á Mallorca, passás á informe de la Junta de Agricultura, per á que diga si els terres de la nostra illa son apropiats per dit cultiu. (*La Ultima Hora*) ¡Sempre mos resultarán millós que 'ls de Cuba y Filipinas.

Día 15. — En sessió celebrada per la Diputació Provincial, el Sr. Socias parlá sobre s' estableixement de la *Granja modelo*; y el Sr. Canals, proposá que, cuant s' estudiy el modo de dur envant aquell projecte, se tenguin en conte les *observacions* fetes per *La Ultima Hora*, *La Unión Republicana* y *MALLORCA DOMINICAL*. (Mil gràcies, per la part que mos toca d' aquella fina atenció.)

Día 16. — Plogué fort ferm dins Palma y casi per tota l' illa, innundant camps y casetes.

♦ F. ♦

Día 8 del corrent als setanta cinc anys, passá d' aquest mon al altre la ex-Gran Duquesa de Toscana María Antonieta, tía de D.ª Isabèt ex-Reyna d' España, y mare del Sereníssim D. Lluís Salvador, Arxiduch d' Austria, señor de Miramar. Dita Señora, una de tantes víctimes de la unitat italiana, era ferventa Catòlica, y molt afecte á nostre Sant Pare Lleó XIII.

El Rey de reys haja rebut s' ànima en el Paraís dels justs, y don consol al Arxiduch Lluís, fill adoptiu de Mallorca per haver restaurat la memoria del Bto. Ramon Lull, y haver publicat les belleses naturals de la nostra illa. — MALLORCA DOMINICAL s' associa coralment al dòl que dit Sr. Arxiduch experimenta.

ENVINAGRAT Y RONXETES

Feyna en diumenje.—Hem reparat que en sol fér el Tramvia que desde el Moll tragina mercancies á s' Estació del Ferro-Carril, á Palma. Si s' Empresa té permís de l' Autoritat eglesiástica convendria publicar-ho per evitar l' escandol; y si non té,.... cometan pecat mortal els qui obligan als pobres operaris á rompre el tercer Manament. Aquí no hay valen excuses: si som catòlichs demostramhó practicament; comensant els cap-alts, sien qui sien. ¿Pensau que infringint els preceptes de Deu, á fí d' any, podrán repartir millor *dívidendo* als accionistes? No es vê, no. A sa gran Farinera del Pont d' Inca també en feren fér de feyna molts de diumenjes, am s' afañ de poder moldre más prest. ¡Y que errats los han sortit els contes! Els señors que la muntaren un pich y un altre pich, en lloch de *convertir ses pedres en pá*, (proposicions que les fá el Dimoni) sols han lograt tot lo contrari, pues *el pa s' ha convertit en pedres*; y, si va axí, d' aquella gran mole aviat non romandrà pedra sobre pedra.

Señors Administradors del Ferro-carril: si teniu fê, preniu llum de na Pintora.

Obra per fer.—Al cap derrer pareix que comensan á estudiar la reconstrucció del cós de edifici de la Biblioteca Provincial que, fa prop d'un any, MALLORCA denunciá per ruinós, y l' apuntalaren.

Aquí, convendría que sa nostra Excm. Diputació hey posás, al manco, tant d'interés com n' ha posat per embellir el teatro principal, y son propi palau.

Tal vegada, si hey fessin lloch abastament, podrian acomodarshí els *Amichs del País* y la *Comissió de Monuments* que no tenen domicilis propis ahont reunirse.

¡Y parlam de Regionalisme y de fecundes iniciatives, y d' abolí sa malahida política!

Dilluns passat.—L' Ajuntament de Palma, aprová una proposició presentada p' els mestres picapedrers, á fí de que en ses contrates públiques, en lloch de contar el pedreñ per carretades, lo contassin segons el *sistema metrich*. ¡Si, que li han fet poch favor al Ajuntament de Palma, els picapedrers suplicantí que aplicás aquell sistema legal! Lo meteix proposaren á la Diputació provincial, y també heu aprová. Y ara tampoch deurán contar per carretades es pedreñ de ses *obres per administració*. ¡Malayre els nous sistemes!

Vot de gracies.—Els pares y mares de família, per conducte de MALLORCA DOMINICAL, lo donan de bon cor als Señors Governador de la província y Alcalde de Palma, interins, per haver dispost que les tavernes, casinets y cases de bordell se tanqui en punt de mitja nit. ¡Que de bregues, robos y pecats s' evitarán... si fan cumplir ses ordens! Perque, la veritat: molts de pichs s' han dictades, però han durat de Nadal á Sant Esteva.

Señors Rosselló y Salom: Deu los pag el bé que fan.

¡Llástima que no les pugan fer tancar á les 12 del dia, fins l' endemá á les 6 del matí!

Na Baüsteria nova. — La Almudayna de dia 12 deya:

«Insistiendo en el asunto de la acequia que se construye actualmente en la calle de los Olmos, y para mejor inteligencia de nuestra actitud en este asunto, conviene manifestar que no tenemos ningún prejuicio en contra ó en favor del contratista de la obra.

Los sensibles accidentes ocurridos en pocos días y la intranquilidad que en el público han dejado, son de naturaleza bastante á justificar un dictamen acerca de las causas que las motivaron, dictamen que pueda servir de rectificación si las obras en algo fuesen defectuosas, y de garantía de la seguridad general en caso contrario; evitando, sobre todo, que se extravie la opinión, en un sentido ó en otro.

Por las razones expresadas apareció el llamamiento que hacíamos ayer á los correspondientes funcionarios y al señor Alcalde de esta ciudad.»

Una setmana abans l' Ajuntament havia resolt que una Comissió, assessorada per l' Arquitecto provincial, anás á fér un regonexament á dites obres, (que, desde son comensament devés es teatro y cap amunt, han donat molt que xerrá.) Ignorám que dit acord s' haja cumplit; lo que sí trobam es que: tratantse d' obres projectades y dirigides, amb plena competencia per s' Enginyer Municipal, á ningú correspon més que á ell meteix examinarles, y donarlés per bén fetes ó per mal fetes. Per axò cobra mil duros de sòu cada any. Prescindir d' ell es tant com declararló cómplice de aquelles faltes, ó inepte per desempeñar son càrreg; cuant res d' axò podem imaginar que hey haji.

La Comissió de Monuments.—S' ha dirigida al Exm. Sr. Ministro de Foment demandantí que en lloch de trasladarse, al Arxiu Històric Nacional, els documents que foren de les extingides comunitats religiosas, en aquesta província, com ha poch té dispost, se repleguin en nostre Arxiu del Reyne de Mallorca.

¡Lo de sempre! Fins que mos prenen lo que miram sens ferne cas, no mos desxondim á reclamarhó. Encara mos recordan els emperòns que posaren al Sr. Campaner (e. p. d.) per rebrer els documents del extingit Consulat de Mar, en dit Arxiu de Mallorca. Y ¿Qui no sab el poch cas que en feyan d' un altre magatzem de papers y plegamens á l' Audiència, molts dels cuales se varen vendre á pes, per fer cohets? No fa 20 anys.

El Ancora publicá un *programa de Govèrn*, (fentlose seu) que se propone dur á efecte el *partit catolic nacinal*, cuant las Providencia crit als seus autors per sustituir la Masoneria que comauda en tota l' España. Mos sembla que si lo haguessin suscrit amb sos noms y llinatges tots els catòlics mallorquins de cara y uys, de posició independent, y d' honradès no entela la per cap mira política, haurian fét partidaris; però, axò de predicá derrera una cortina, com heu fan els redactors de certis diaris, ¡vaja! no es un procedimiento gaire apostòlic. Que mos digan ahont es *el Banderin d' Enganche*, y noltros mos hi assentarem devant tothom.